

Abril.

Redacció i Administració:

R. Catalunya, 38, 1.

— Telèfon 17135 —

Preu: 50 cèntims

SUBSCRIPCIÓ:

6 pessetes trimestre

SETMANARI NACIONALISTA D'ESQUERRA

ANY I - NÚM. 17

SURT ELS DISSABTES

BARCELONA, 17 DESEMBRE 1938

Editorial

El passat diumenge, J. Juan Domènech, en nom de la C. N. T., ha demanat per aquest organisme sindical, la col·laboració directa dins el Govern de Catalunya. Nosaltres sempre havíem coincidit en què una força important com el moviment confederal català, no podia restar al marge de les responsabilitats directes del govern i molt més encara, quan en aquest hi existeixen en considerable força numèrica, representants del partit comunista, organització que sense voler molestar ningú és sincerament inferior a l'opinió que porta al seu costat la Confederació Nacional del Treball. Per altra banda, és natural que formant part com hi forma en el Front Popular Català, la C. N. T. amb la conformitat de tothom, qualsevol obstacle que s'oposés a l'entrada en el Govern de la C. N. T. seria evidentment fora de lloc i il·lògic a tota llum. Ah! Però l'entrada de la C. N. T. en el Govern de la Generalitat no vol dir tampoc que per part d'aquest s'acceptessin totes les seves aspiracions programàtiques. Tot al contrari; l'entrada a aquell organisme hauria d'ésser feta mitjançant una declaració conjunta del nou Govern de Front Popular; d'un programa mínim en el qual, i per damunt de tot, en sigui cosa essencial el respecte a la Constitució Republicana, l'Estatut de Catalunya i els anomenats 13 punts de finalitats de Guerra. Amb aquests textos fonamentals com a límits, acceptem tota mena de reivindicacions i avenços obreristes, és més encara, en sortirem defensors acèrrims, puix que el nostre nacionalisme no és pas eixorc, és dels progressius, i sobretot humans, no en và, hem proclamat, amb Macià, que defensem la llibertat col·lectiva dels pobles a l'uníson que la dels éssers humans.

* * *

En altre lloc d'aquest número reproduïm un text que ha servit de base per a una polèmica entre diferents periòdics aquests darrers dies. Ens referim a un article de Manuel Cordero, del Partit Socialista Obrer Espanyol (Internacional Socialista), referent a si les Col·lectivitzacions han de tenir representació al Consell de Treball, organisme consultiu del Ministeri de Treball i Assistència Social del Govern de la República. Davant la tesi de no atorgació d'aquesta representació per part de Cordero, existeix la de la C. N. T. en el sentit contrari, o sigui que l'empresa col·lectivitzada ha d'estar representada en el susdit Consell de Treball. Nosaltres en tenim, referent a aquest afer, un criteri completament definit en altres ocasions. ¿Com pot parlar-se de representació en un organisme de la República, d'una nova empresa econòmica, si aquesta no té encara expressió i reconeixement jurídic en la legislació republicana? Si la C. N. T. entén que ha d'ésser atorgat aquest dret a les col·lectivitzacions, que presenti primer al si del Consell de Ministres, on hi té un representant, aquest previ reconeixement jurídic. Tota la resta son polèmiques en va i que no condueixen a res més que parlar de temes per la

tangent, sense afrontar-los pel bell mig, com és lògic que es faci en aspectes tan importants com aquests.

Pertocant a Catalunya, el problema ja és diferent, puix que aquell reconeixement jurídic ja va fer-se mitjançant el Decret de Col·lectivitzacions, però, igualment entenem que essent aquest un problema econòmic d'una transcendència formidable per Catalunya, una diferenciació entre la legislació de la República i la de Catalunya en aquest aspecte, comportaria un règim difícil de sostenir davant el nou període de reconstrucció econòmica de Catalunya, amb el que s'iniciés a la resta de la República.

Femina

EL RETORN A LA VIDA

Feia pocs mesos que uns militars traïdors s'havien aixecat en armes, contra el Poble i venut la seva Pàtria a uns malvats estrangers que s'han convertit en botxins d'ella.

Arreu de la nostra terra les aportacions voluntàries d'homes per anar a les armes, era una cosa emocionant, corpedora, que us arribava al cor i us feia plorar d'un orgull gran d'ésser fills d'una terra que dona homes del tremp dels nostres.

Nosaltres teníem un bon amic, xicot d'uns trenta anys, que vivia amb els seus pares i germana a una bonica torreta dels afores de la ciutat. Treballant, no els faltava res, i el xicot — concretem-nos únicament a ell —, vivia aquella vida despreocupada i d'esbarjo, alegre, feliç, que vivia molta gent del nostre Poble. Era català, sí, però dintre seu no sentia res que el fes vibrar d'amor patri. Ballava sardanes, però perquè sí, com ballava un altra ball qualsevol; no perquè sentís la joia d'enllaçar una mà amiga i homenatjar a la Pàtria amb la seva dansa nacional. En fi, era un dels molts inconscients que hi havia.

Però, un matí, un diumenge de juliol, amb ell i altres amics i amigues, havíem concentrat un pla d'excursió del més divertit que hi hagi. I aquell matí, encara abans de llevar-nos — és tan bonica l'abraçada dels llençols! —, ens sorprengué el repicar del telèfon. Era l'amic — el que ens ocupa avui —, verament enutjat perquè «uns miserables il·lusos» que volien jugar a «soldadets rebels» ens obligaven a quedar-nos a casa. Riguérem l'acudit.

I passà un dia, dos, tres. L'amic no ens telefonà més, no en sabíem res. Preguntàrem a casa seva, anàrem a saber què. L'amic, el bon jan de cara alegre i despreocupat, restava ara capficat, greu. Aquells «miserables il·lusos» ho eren més del que tothom s'havia imaginat, i aquells trets que la matinada del diumenge de l'excursió ens privaren de realitzar-la, s'havien convertit en canonades que els «soldadets rebels» disparaven contra nosaltres.

I aquell egoista despreocupat, aquell digne aprenent del «senyor Esteve» de ca-

sa nostra, senti moure's dintre seu quelcom fins llavors ignorat. I sorgí un patriota abrandat, de fe cega, d'entusiasme sense límit, lamentant-se de la gran ignorància en què havia viscut fins llavors, ço que li havia privat no poder ara fer quelcom en profit de la seva Pàtria, de la seva Catalunya que fins llavors no se li apareixia amb tota la seva magnífica esplendorositat.

Però, un bon dia, el sobtà la crida d'uns batallons de voluntaris. I amb fe cega, tremolant d'emoció, fou dels primers en allistar-se.

I al front anà el nostre amic i al front combaté i es portà dignament, com un patriota, com un català.

«Treballo molt — ens deia en una carta —, vull ressarcir-me de tot el temps que he perdut. Ara comprenc el teu gran amor — el fanatisme com jo en deia —, que sens tu per Catalunya. Quina llàstima que ara no siguis un home, amigal! Quins dos soldats més bons no fariem per la Pàtria! Però, no temis, que jo faré per dos».

Passaren mesos. I en un combat dur i esgotador lliurat a Madrid, al Pont dels Francesos, el nostre amic morí. Així ho deia el comunicat oficial als seus pares i germana. El bon amic havia mort! Contràriament al que la bona amistat nostra feia semblar, no el ploràrem. Per què? No sabem encara ara explicar-ho, però, per nosaltres que tant i tant l'havíem tractat, que en sabíem les seves coses i fets, les característiques del caràcter, el seu viure i pensar d'abans i d'ara, el nostre amic no havia mort. No podia ésser, ell no podia haver mort. Una ridícula, una nícia si voleu, pensar així: però el cert és que hi pensàvem.

I així han passat mesos, anys — suara els ha fet —. I un dia d'aquests passats, un dia plujós i ennuvolat — ben diferent de l'altre, clar i alegre —, a la llar del nostre amic hi arribà una carta. És una carta sense data ni lloc de procedència, però una carta que comença així: «Mare meva...» I signa el nostre amic.

Mare meva, mare meva! I el nostre amic viu! Viu, no morí en el combat; fou fet presoner, i fins ara no ha pogut fer arri-

Els que fa vuit anys cregueren ofegar l'esperit de la llibertat, en signar la sentència de Galan i Garcia Hernández, no copsaren engegats, que signaven la defunció del règim monàrquic, i obrien les portes de la Immortalitat i de la Història a les seves víctimes. En aquella ocasió, com avui, i com sempre, els dèspotes estan més aprop de la seva destrucció, com més segurs es creuen per obra de la violència i del crim

Jovenut

JOAN DEU I ROS

Aquests dies s'ha complert el 19è aniversari de la mort del qui fou un gran republicà i exemplar olotí, Joan Deu i Ros. En aquest aniversari, volem honorar la seva persona gloriosa, no tan sols pel que fou en vida, ni pel que significa després de mort, sinó perquè el seu exemple ens estimuli a fer-nos dignes d'ell i dels ideals que defensà i que serví amb esperit insubornable, durant tota la vida.

Comença la seva actuació política a l'any 1863, i des d'aquell any fins al 1869, quan en aquella ciutat d'Olot encara no existia oficialment el partit republicà, ja conspirava col·laborant amb Prim, Pierrrots, i d'altres, fins al destronament d'Isabel II.

Per aquella època fou quan, en veure oportunes les circumstàncies, organitzà el partit republicà federal d'Olot i pobles de la «Provincia» de Girona.

Com a president del Comitè local i del districte, continuà els seus treballs d'organització i propaganda fins l'octubre del 1869. Fou llavors quan es subleva per primera vegada, amb motiu de l'alçament republicà de l'esmentada província, en la preparació del qual havia contribuït admirablement. Amb aquest acte es revelà tot el geni i tremp revolucionari d'en Deu, i prometé es guanyà una gran popularitat en tota la província. Nou-cents homes havia aconseguit posar sobre les armes, massa considerable, amb la qual s'uní a les forces que manava el diputat federal Ameller de Banyoles. La sort no volgué que aquell entusiasta moviment triomfés, però donà ocasió a en Deu per a demostrar la seva audàcia.

L'ECO DE LES TRINXERES

En las magnífiques perspectives que el demà immediat ofereix a Catalunya, esdevé de vital importància l'estreta unió dels nacionalistes, la conjunció d'esforços —avui malauradament massa dispersos— vers l'objectiu comú a tots els catalans nacionals.

Si les experiències viscudes i sofertes en el decurs de les èpoques històriques no foren el suficient per a aglutinar les diverses tendències dels grups nacionalistes, l'extraordinària anècdota que avui tortura la Pàtria dona l'imperatíu indefugible de la unió que tant fretura la Causa de Catalunya, la sagrada Causa per la qual han caigut —i cauen a diari— tants i tants patriotes.

Per què, després de tot, ¿què separa als nacionalistes catalans?

Avui, res. Puix que davant dels interessos de la nació no hi ha res que sigui suficient motiu per posposar l'interès suprem del comú.

Hom ha inflat la frase que diu: «Renunciem a tot menys a la victòria». Bé, els catalans també ens la fem nostra. Es a dir: tàcitament ens la fem nostra a la matinada del 19 de juliol.

Però, actualment, aquesta frase, en l'ambient català adquireix una doble significació, un doble sentit, una idea que

En el primer Ajuntament que s'elegí a aquella ciutat per mitjà del sufragi universal, guanyat per la revolució de setembre del 1868, fou elegit Alcalde, reelegit per a tal càrrec el 1870, actuà amb eficàcia i a grat de tots els seus companys de Consistori, i en particular de tot el poble olotí.

En el Cos de Bombers del qual en fou un dels fundadors, exercí el càrrec de Comandant en cap havent prestat durant alguns anys, serveis d'una rellevant importància.

Es digne també de fer ressaltar l'interès humanitari que palesà en diferents ocasions a favor d'aquell Hospital, per al qual sentia especial predilecció i simpatia, prestant sempre el seu ajut més generós.

En poques paraules, era un bon republicà i un ciutadà digne que oferí la seva sang en defensa de les seves idees, posseït d'una fe a tota prova i d'un cor magnànim i entusiasta, que el féu l'ídol dels homes avançats de tota la «provincia». Morí pobre, com el malagunyat fervent defensor de Catalunya, en Lluís Bello; camí que segueixen els polítics de cor. Però la seva obra no ho serà mai de pobre, puix que és un tresor lluminós gravat a l'ànima del poble, que se'l féu seu. Aquest tresor és el que avui atrau els vertaders aimants de la Democràcia i els encoratja a defensar Catalunya i la República, l'únic camí que ha de seguir tot català d'ideal, ço és, el camí de la conseqüència, de la fidelitat i perseverança fins a la mort.

J. CASTANYS TORRENT

haurà de plasmar-se en una ràpida i eficaç acció de les masses autòctones.

Exemples vius i palpables, tant a l'interior com a l'exterior, ens forneixen de saludables advertiments que no podem pas negligir. Que no podem menys tenir si de debò som nacionalistes; si de debò som patriotes.

Les tendències particularistes, els personalismes, les lleugeres matitzacions que posen resclosa als diferents grups nacionalistes han de caure sota el pes de les responsabilitats de l'hora que vivim. Són massa sagrats els interessos de la Pàtria perquè les actuals circumstàncies encara —encara, germans de Catalunya!— ens trobem separats en dades polítiques i partidistes.

Allà, a primera línia, no existeixen partidismes ni capelletes. És suficient ésser català per a trobar entre els connacionals aquell afecte, aquell amor tan car als homes que lluiten colze a colze per un mateix ideal.

Els ho demanen. Ells que viuen en la disciplina i en el perill constant, els simpotòmics corrents de coses que amenacen reviscolar, amb el puny enlaire i una punta de melangia als ulls, ens criden: «Germans, uniu-vos. Per Catalunya!»

JOAN BERTRAN I DEU

bar als seus la nova de la seva existència. Ah, els malvats feixistes fins a aquest extrem arriben d'interceptar les cartes d'aquesta naturalesa per tal que la nostra reraguarda cregui que tenim més baixes de les que els comunicats de guerra amb veritat, encara que crua, ens diuen sempre.

«Mare meva, penso molt amb tu i amb tots. Segur m'has plorat com a mort. Somriu ara, i digues a l'amiga —a nosaltres— que tinc de viure encara el suficient perquè m'ajudi a posar al pic més alt de la nostra terra, la sagrada senyera de les quatre barres. Tingues fe amb Catalunya, mare, i amb els seus soldats; si sabessis com són de valents!». La carta és més llarga encara; ¿de quins mitjans es

deu haver valgut l'amic per a fer arribar aquesta carta? Poc ho sabem; sols ens interessa una cosa: que l'amic viu, i que el seu amor patri s'ha aegantat i la seva modestia fet més gran.

Així són els nostres homes. Valents, herois, titans!, i modestos, senzills com a infants. Com ell diu a la seva mare, hem de dir a tothom: Tingueu fe amb Catalunya i amb els seus homes. Ells, per Ella, ens portaran la Victòria final. Que homes com el nostre amic que per a vencer als «soldadets rebels» ens feren ells soldats, valen per dos, com digué ell: L'homenatge més devot, a vosaltres, els nostres braus soldats!

ANTONIA ABELLÓ

LA GESTA D'EN "FLARET"

Conte inèdit

Era molt menut encara, que quedà orfe de pare i mare. Vivia en companyia de la seva padrina, una dona menuda i exquisida com un pom de flors bosquetanes que no tenia altre afany que pujar aquell brivall de la millor manera possible.

Però aquell noi, devia haver sortit de la pell de Barrabàs, tan eixelebrat, violent, i tossut com era; que sempre feia el que li passava pel cap sense fer-ne gaire cas de les amonestacions, ni dels crits, ni dels cops, ni de res, ni de ningú.

—Ai, Déu, meu! — es queixava aquella doneta, desesperada de les malifetes del seu nét. — Per què Déu s'emportaria als seus pares. Per què?... Aquesta és una creu massa grossa per a mi...

El noi «Flaret», — que així l'anomenaven, — era el terror del veïnat i el desesper de la seva padrina. No podia tocar res que no fes trencadissa; si l'enviaven a cercar aigua, trencava el càntir, si baixava al celler a buscar vi, quan arribava a lloc ja se'n havia begut més de la meitat; si anava a comprar a la tenda, perdía els cèntims; en fi, una verdadera calamitat.

A l'escola, es barallava amb els seus companys, vessava els tinters plens de tinta, avalotava la classe, i no hi havia manera de dominar-lo ni en càstics ni en palmetsades, ni de cap manera; i el mestre optà per expulsar-lo.

La padrina, prou en penava i es condolia de la salvatgeria de «Flaret», però es veia impotent i mancada de voluntat per a imposar-se, ni per a determinar-se a tancar-lo en un asil correccional.

A dir la veritat, de tot aquell eixelebrament, en pervenia del fet d'haver estat massa mimat i contemplat des de menut; com no tenia pares, tot l'amor de la padrina es concentrà al noi, i així li féu més mal que una pedregada.

Però, malgrat tot, aquell infant, que exteriorment acusava la sensació d'ésser un bàrbar, en el fons de la seva ànima hi batejava un caliu de sentiments i tendreses humaníssimes. Dintre d'aquella salvatgina humanitat, s'hi arraceraava un cor tan gran, que algun dia havia de donar òptims i esplendorosos fruits.

Estimava a la seva padrina amb verdadera idolatria. Alguna vegada havia donat més d'un disgust a algun xicotot que s'havia atrevit a esmentar-li la padrina en concepte pejoratiu, cosa que no tolerava de cap manera.

Un dia, un de més grandassot que ell, li digué que la seva padrina tenia cara de bruixa; sentir això, agafar una pedra i tirar-li amb tota la seva força contra la cara del mal parlat, fent-li un esvoranc amb la corresponent trencadissa de la dentadura fou qüestió d'un segon. Una altra vegada, en ocasió d'haver-se desbotcat un bou que anava de dret a envestir-la, s'interposà amb gallarda actitud entre l'animal i la padrina, i amb el seu gec que l'arbolava a les mans, desvià destrament al cornúpeta, salvant-la d'un perill cert i imminent.

Ella, la padrina, n'estava més que joiosa d'aquestes mostres d'afecte del seu nét; si hagués estat de caràcter menys violent!... —pensava ella,— com les hauria fet callar les males llengües del poble...

En «Flaret», a mesura que s'anava fent gran, esdevenia més bell. Alt, de musculatura atlètica, cabell negríssim i caragolat com un mulato, tenia la pell bruna i els ulls grossos i expressius, els llavis lleugerament molsudets i sensuals, tot plegat prenia un caire i donava una sensació de fortitud, com un jove roure, i tot el que li mancava de vigoria intel·lectual ho suplía amb vigor físic.

Quan la padrina decidí posar-lo a treballar, els menestrals del poble li declararen el boicot, el fuster, el sabater, el ferrer, el baster; en fi, tots com una consigna li digueren el mateix: —Encara que no hi hagués hagut cap més aprenent al poble, no el voldrien. Era massa salvatge!... — acabaven dient tots invariablement.

No li tocà altre remei que posar-lo a treballar al camp. —Al menys que es guanyi les garrofes!... — acabà dient aque-

lla atribulada velleta, pensant amb l'esdevenidor d'aquell bordegàs que engolia com un desesperat...

Estava escrit que la vida de «Flaret», havia de donar un tomb radicalíssim. Arribà el 19 de juliol, amb l'aixecament feixista, quan tot el poble en armes es llançà al carrer disposat a defensar la llibertat que per moments perillava; i fent pagar ben cara la gosadia dels traïdors que tingueren l'atreuiment d'atacar-la, «Flaret», — que ja tenia divuit anys, — es trobà amb el seu element.

Tan bon punt esclatà la revolta, fugí de casa endut per la seva passió a la lluita i la seva finata amor a la llibertat, presentint en el fons del seu subconscient que quelcom molt gran i vital perillava, encara que ell no sabia explicar-se ben bé en què consistia, es donà tot a la causa del poble i fou un dels més braus i entusiastes defensors...

Com que al poble on vivia no hi havia res a fer, tret del capellà, — un pobre home, vell, d'ànima senzilla el qual tots els veïns estimaven i que encara l'ajudaren a amagar-se en previsió de què forasters exaltats no li ocasionessin cap dany,— i del cacic del poble, un desgraciat que pagà els plats trencats amb la seva vida; «Flaret», esmenà els seus passos vers altres llocs on feien més falta els homes de voluntat, per a fer front, i pel més ràpid aixafament de la canalla feixista.

Després d'haver liquidat totalment a Catalunya la llopada forastera, com tants d'altres catalans, s'enrolà en una de tantes centúries que marxaren a lluitar en terres aragoneses, curulles d'entusiasme per la causa de la llibertat que tan cara ens és a tots els fills d'aquesta terra generosa, Catalunya!...

De mica en mica, s'anà operant una pregona transformació en el caràcter de «Flaret»; prometé es distingí pel seu ardor en la lluita, d'una rara intuïció que feia que endevinés el perill, i la manera de superar-lo, i esdevingué, que les seves gestes en campanya adquiriren un ressò no cercat per ell, que era la simplicitat personificada, i feren que ocupés càrrecs de responsabilitat en el comandament de les milícies.

L'únic entrebanc que tenia era el seu pregon analfabetisme, però això aviat ho superà, posant-se sota el control de les milícies de la cultura — uns companys que alternaven la lluita armada amb la lluita contra la ignorància, on les armes feien costat amb els llibres, que ensenyaven als combatents a ésser cada jorn més bons, més humans, més homes útils a la causa de Catalunya. que vol dir la causa de la llibertat —, i en poc temps sabé llegir i escriure.

La primera lletra que escriví, l'adreçà a la seva padrina. Fou una lletra, que entre les salutacions preliminars, i les expressions finals, emplenà la quasi totalitat de la mateixa; però la qual lletra tingué la virtut d'embriagar de joia i d'entusiasme a la padrina, que no s'ho podia creure de cap manera que el seu nét pogués arribar mai a saber escriure una missiva com aquella: I plorava d'alegria...

La nova caigué com una bomba. Tots els diaris n'anaven plens, relatant la gesta de l'heroi. Les revistes il·lustrades, i els periòdics gràfics, publicaren el seu retrat; no hi havia lloc a dubte, «Flaret», el noi «Flaret», fill d'aquell poblet de mala mort ignorat de tothom, acabava d'assolir pel seu valor i el seu elevat heroisme, l'honor d'ésser condecorat amb la placa de la República, màxima distinció i del nomenament de capità de l'Exèrcit Popular...

El mestre, en llegir la nova, baixa els esglaons de l'escala de dos en dos amb el diari als dits arborant-lo com una bandera victoriosa, i entrà de cop a casa el sabater, que sempre hi havia tertúlia, i causà una sensació indescriptible. El diari ho portava amb tota mena de detalls: L'heroi, ferit del cap i la cara, sol, amb una metralladora, aguantà l'escomesa de la

cavalleria mercenària, i quan els tingué a tret en féu una verdadera estossinada, fent-los retrocedir a la desbandada i donant la impressió que la posició que ell defensava ho estava per diverses forces. Quan arribaren les tropes de la República, encara el trobaren al seu lloc. rera el parapet desangnant-se per moments...

La notícia s'escampà de seguida per tot el poble. Anaren una comissió amb el mestre i l'alcalde al davant, a fer-ho saber a la padrina.

La pobra dona, que estava a l'entrada peiant trufes, en assabentar-se de la gesta del seu nét quedà de moment com encantada, amb la boca oberta, i els ulls esbatanats com unes taronges, però aviat reaccionà d'una manera violenta.

— Ja feia temps que ho veia venir jo això... Jo ja ho sabia que ell valia més que tots vosaltres... — els deia amb actitud acusadora. — Què volieu que fos aquí al poble, si tots anàveu contra d'ell?... Tu, pegot, del dimoni... i tu, sastre d'animals, i tu, i tu... què vau néixer ensenyats per ventura?... Déieu que era un salvatge el meu filllet... i els salvatges éreu vosaltres. Ara que el seu nom va pels diaris, ara us sentiu orgullosos d'ésser fills d'aquest poble... Ah, bergants!... Arri

allà... No en testareu de la seva glòria, no!... Ara que tot el món parla d'ell, tots li voleu ésser amics... Quan el teníeu ací, el menyspreàveu i l'acorralàveu com un animal salvatge...

Quan el nostre heroi arribà amb uns dies de permís al seu poble, era un rialler matí de primavera; Natura s'havia vestit de festa i els estadans tots, endiumenjats, eixiren en manifestació fins a les afores del poble amb una xaranga i el batlle al davant, a rebre'l entre crits i visques de tota mena...

Tots volien abraçar-lo, i admirar-lo de ben a la vora; però ell, no fent cas de ningú, agafà amb una revolada a la seva idolatrada padrina, i portant-la en braços, com un infant porta una nina, plorant i rient a la vegada, li deia:

— Padrinetal... La meva padrina!... Ja torna a ésser aquí la vostra creu!... El salvatge!...

— El salvatge... La meva creu?... Si jo no en volia d'altra de creu!... I els salvatges varen quedar-se al poble, fill meu!

RA-MA-TA

ANDORRA

Una nova conquesta del militarisme alemany

Per notícies que ens han arribat des de l'alta muntanya, hem pogut assabentar-nos d'haver, el minúscul Estat enclavat al cor dels Pirineus, caigut sota el domini del totalitarisme germànic. En efecte, malgrat de no figurar les Valls d'Andorra en el «Koran» hitlerià, no han pogut escapar a la cobegança del ex-pintor austríac, i avui el petit país que pel mig recórrer el riu En Valira, de fet s'ha convertit en colònia alemanya sense que, per tal conquesta, hagi el militarisme tudesc, tingut necessitat de disparar un sol tret ni celebrar cap mena de conferència amb Chamberlain ni Daladier. Els Henlein i Seissinquant que han facilitat a Hitler tal posició, han estat, el que fou Bisbe de la Seu d'Urgell, el traïdor Guitart, i alguns capitalistes catalans i estrangers concessionaris d'explotacions hidràuliques en l'esmentat país. El primer, abusant del seu càrrec de Príncep sobirà de les Valls, va influir prop de les autoritats andorranes per tal d'induir-les a acceptar la tutela del Govern facciós i a trencar llurs relacions amb la República, i els segons, donant participació als capitalistes alemanys en les concessions que en tal lloc exploten; tot el qual ha pogut fer-se sense la més mínima oposició del Govern francès tot i que amb tal mena de procedir varen ésser violats els tractats que respecte a la qüestió andorrana hi havia entre França i Espanya. No ens pertoca a nosaltres definir si pot o no resultar perjudicial per a França, la circumstància de que la seva eterna enemiga tingui el predomini econòmic i polític del país a què ens referim; és assumpte que incumbeix als propis francesos. En tot cas, els maldecaps, que a la Nació veïna algun dia pugui ocasionar el fet de que el militarisme germànic tingui una posició gairebé dintre casa seva mateix; no en tindrà la culpa ningú més que els governants que el país dels drets de l'home ha tingut principalment en els darrers cinc anys, ja que a part de les complacences que han vingut tenint amb els facciosos espanyols, lacais del feixisme, l'any 1933 varen privar el poble andorrà lliurar-se de l'absurd domini de la mitra d'Urgell. Recordem els fets:

En veure, els elements progressius d'Andorra, com la Democràcia havia en el nostre país vençut a la reacció, volgueren també acabar amb el règim arcaic que en les Valls d'Andorra impera sota la tutela del Bisbe de la Seu, i a tal efecte, sota el guiatge del ciutadà Roc Pallarès, promogueren un moviment popular per tal d'acabar amb el règim imperant, el qual moviment aplegà a tan considerable opinió, que els governants no tingueren més remei que convocar eleccions per a determinar la forma com les Valls haurien d'ésser regides. Com tot feia preveure un triomf esclatant dels partidaris de la reforma i, per tant, una desfeta dels

«bisbistes» el traïdor Guitart, que ja llavors regia el bisbat de la Seu, temerós de que se li acabés el domini que exercia sobre les Valls, va induir al Govern francès a intervenir-hi, el que realitzà trametent a Andorra mig milers de gendarmes els quals realitzaren tota mena de coaccions a fi d'impossibilitar el triomf de la voluntat del poble, el que va permetre al mitrat d'Urgell, d'acord amb els veguers sotmesos a la seva autoritat, accentuar encara més el seu despòtic poder sobre els andorrans.

No és, doncs, estrany, donada la circumstància exposada, que des d'Andorra hagin pogut els elements reaccionaris escapats del nostre país, col·laborar amb la facció, els quals d'antuvi es limitaren a treballs d'espionatge i en protegir aquells que per tal d'eludir el compliment de llur deure vers la pàtria, traspassaven la frontera. Veien, però, la complaença amb ells tinguda per les autoritats andorranes, sens dubte imposada pel bisbe, i com tampoc no els calia témer res dels gendarmes francesos, varen creure—els traïdors a Catalunya i a la República—que podien emprendre's una tasca més profitosa en favor dels facciosos, com era fer decantar vers el costat de Franco les Valls d'Andorra, o millor dit, les autoritats andorranes, ja que el poble continua fidel a la República i sent gran indignació pels qui han posat llur país a disposició del general ferrolà, que equival a dir a disposició de Hitler. Tant enllà ha arribat el domini franquista en el país de referència, que no fa gaire temps els gendarmes francesos volgueren expulsar-ne tots aquells que no hi tenien mitjans de vida, a la qual cosa s'oposaren el bisbe i els representants dels facciosos, els quals es comprometen a facilitar-los-hi el necessari per a viure, i, en lloc de trauren gent, encara n'hi han portada més. Donada la situació geogràfica de la minúscula República dels Pirineus, no és difícil d'endevinar el propòsit dels facciosos per a tenir gent adicta en tal lloc, i creiem necessari ho tingui en compte la República pel gran perill que per a nosaltres allò podria representar.

Que els veguer andorrans, gent senzilla i de bona fe, no acostumada a tractar amb astuts i hipòcrites com el bisbe Guitart i algun industrial molt conegut a Barcelona, s'hagin deixat enganyar, no té res d'estrany, però es presta a tota mena de suposicions que les autoritats de l'altra banda dels Pirineus no hagin fet res per tal d'impedir que les Valls d'Andorra s'hagin convertit en feude dels sublevats espanyols, que és tant com dir a disposició de l'estat major del III Reich.

Una mostra que palesa els propòsits dels lacais del feixisme internacional per a tenir el domini de les Valls d'Andorra, és la construcció d'una potentíssima Emissora sota la direcció de tècnics alemanys i que tot el material emprat per a

BALANÇ DE VINT ANYS

La nostra capitulació comença amb l'armistici

Julien Benda, el prestigiós periodista francès, ha publicat en el periòdic «L'Ordre», amb aquest encapçalament, l'article que reproduïm a continuació. Objectivament exposa el balanç dels 20 anys posteriors a la guerra 1914-1918 i l'exposició crua dels fets, dona llum per a jutjar l'actitud vacil·lant de França en les darreres crisis internacionals. Benda, i amb ell els amics de la França immortal, comprova esperançat com per fi desperta l'instint de reacció i defensa i constata la seva fe en els destins del seu país.

Es diu, correntment, que la gosadia d'Alemanya i llur pretensió de tornar a posseir tot el que va perdre a conseqüència de la guerra, ve de la nostra manera de conduir-nos amb motiu de l'afer italiotípic, de la impunitat que fruïem aquells dies, assegurada als actes de violència que portarien a cap, d'aleshores en avant, els pobles insatisfets.

En veritat, data de l'armistici. Des d'aquell dia hem demostrat clarament al vençut que ja estàvem tips de la guerra, mentre que ell (recordem les paraules del comte Brockdorff-Rantzau a Versalles) ens donava a entendre que no faria altra cosa que estripar el tractat que havia signat. Decidírem que la guerra havia acabat. En realitat, començava.

La nostra primera reculada fou el nostre refús a signar la pau més enllà del Rin. Que la continuació de la guerra ens hauria estat favorable, els militars alemanys ho han afirmat. Consultats pel seu govern, el mariscal Hindenburg, el general Groener foren explícits sobre aquest punt (consulteu «El Ministeri Clemenceau, volum tercer, pàgina 338, pel general Mordacq»). Hom volia que l'exèrcit alemany pogués deturar una invasió de la revolució russa! Com si l'exèrcit francès, establert a Alemanya, no hagués estat capaç de fer-ho. La veritable raó és que nosaltres ja estàvem tips de la guerra. Creieu que, des d'aquesta hora, els partidaris de la revenja de més enllà del Rin, agafaren confiança.

Després fou la impunitat de Guillem II, el poc zel dels aliats a exigir el seu lliurament. No hi ha dubte que, si el seu emperador hagués estat passejat, amb les manilles als punys, darrera del cavall del mariscal Foch, pels carrers de París, els alemanys s'haurien donat compte que l'adversari estava posseït del desig de fer-li expiar la guerra, volguda per ells, i que això els hauria impressionat. Els pobles són sensibles als fets que es concreten en imatges. I després, un dels pobles vencedors era una monarquia i als reis els costa admetre que un dels seus sigui castigat públicament. Si Napoleó hagués estat d'origen reial, no hauria conegut Santa Eiena.

Després fou el fracàs de Clemenceau per a ocupar la presidència de la República. Es comprèn tot el significat d'aquest fracàs quan hom el compara als fracassos, ocorreguts al mateix temps, de Wilson als Estats Units i de Lloyd George a Anglaterra. Aquests tres homes representaven la guerra i les tres nacions victorioses no volien sentir-ne parlar. El vençut, per la seva banda, si que hi pensava. Estiguem segurs que ha interpretat com calia el fracàs del gran patriota.

Vénen aleshores les vel·litats de resposta per la nostra part a la mala fe dels alemanys en l'execució del tractat, la ocupació del Rin. Però tota una part de

l'opinió francesa reprova una mesura que pot conduir a la guerra, i destorba a Poincaré de voler «renovar la política de Richelieu i de Lluís XIV». D'aleshores ençà, Alemanya pot convèncer-se de que la majoria dels francesos suportaran les infraccions del tractat, àdhuc les més cíniques, abans de prendre una actitud que impliqui un perill. Ho constata amb la manera que reaccionem nosaltres enfront del seu rearmament intensiu.

A aquells dels nostres que es neguitegen per aquest rearmament, volent fer respectar el pacte, tota una França anomenada d'esquerra els respon que hom fa ballar fantasmes, que es tracta de maniobres sospectes dels fabricants d'armament i carettes contra el gas, que els alemanys no pensen amb altra cosa que en estimar-nos.

Alguns arriben àdhuc a l'extrem de sostenir que la nostra defensa veritable és el desarmament, fins a predicar la vaga general en cas de guerra... Hom pensa que si Alemanya agafa coratge. Ben aviat restablirà el servei militar obligatori. Ningú, a casa nostra, no critica el govern.

Després de la impunitat concedida al violador d'Etiòpia es tracta, com si fos un mecanisme de rellotgeria, de la reocupació de la Rhenania per Hitler, després, la seva intervenció a Espanya. Aquesta vegada, però, és la dreta, interessada a favor de les dictadures, la que predica a grans crits el deixar fer, la immobilitat. Alguns proclamen que si hom contesta a la remilitarització del Rin amb la guerra, no hi aniran, ja que aquesta reocupació no és altra cosa que una resposta al pacte franco-soviètic i que ells no estan a les ordres de Moscou! Com si Alemanya hagués esperat aquest pacte per a declarar que faria a miques el tractat de Versalles. Mentrestant, França, en conjunt, si bé no sotscriu les dictadures, es col·loca en situació de deixar fer. Com que aquestes no destorben les seves digestions, que vagin al diable els principis! Que els que admeten la guerra la facin, doncs, ells mateixos! Conseqüències matemàtiques: l'Anschluss, el «diktat» de Munic...

Hom m'objecta: «Amb tot això, oblideu Anglaterra, la qual, després de l'armistici, no ha deixat de destorbar tots els nostres intents d'energia enfront d'Alemanya. No podem caminar sols». Sigui, però, tinc la impressió que aquesta impossibilitat d'actuar li ve d'allò més bé al «francès mig», el que està ben decidit, des del moment que hom no envaeix el sòl del seu país, a no tornar a començar un 1914. A més, quan Anglaterra, aleshores de l'afer d'Etiòpia, li ha ofert actuar plegades en una acció que hauria estat un advertiment seriós per Alemanya, ha refusat. Estic persuadit que si M. Laval hagués aplicat les sancions, tal com li demanava Mister Eden, acceptant tots els perills que suposava aquella mesura, hauria tingut en contra les tres quartes parts de França.

En resum: Alemanya especula sobre una voluntat francesa de pau a tot preu, que dura fa vint anys. Hom comprèn les seves gosadies i que tingui fe en els resultats. No és pas l'actitud de M. Flandin, Maurras i altres la que farà canviar de mètodes. Sortosament existeix una altra França. Hom en parla d'una «Lliga Clemenceau». Espero, encara, en aquesta França. Però no és pas amb una política de cataplasmes que ella ens salvarà; és per les decisions del Comitè de Salut Pública.

bastir la mateixa, és importat del país oprimint per Hitler. A més, corren també veus que ja són triats els terrenys per a construir camps d'aviació en diferents llocs de les Valls, i com hom no comprèn perquè pot haver de menester el Govern andorrà una Emissora de tanta potència i per altra banda, no té recursos per a poder permetre's el luxe de mantenir un cos d'aviació, fàcil és de comprendre amb quines finalitats són fetes tals obres.

En resum: Andorra, que ha gaudit durant prop de mil anys d'absoluta independència, l'acaba de perdre enlluernada

pels oferiments de caràcter econòmic que li han estat fets pels interessats en tenir-la sota el seu domini, i França no sabem que hagi fet res per a impedir-ho, tot i que les Valls d'Andorra, en poder de Hitler, són una anella més, encara que sembla petita, de la cadena amb què volen encerclar-la.

Nosaltres, com a demòcrates i aimants de la llibertat dels pobles a disposar de si mateixos, no podem de menys que sentir-nos dolorits per aquest nou acte de la barbàrie feixista.

MIQUEL VILAGINES

CAMINS DE DOLOR

Poemes de la nostra guerra

XIII

LA PATRIA ET CRIDA

Joventut! Joventut! La Pàtria et crida!
Enlaire el front, serena la mirada!
Mira a l'entorn l'esplendorosa vida
que està en perill de veure's anul·lada!...

Està en perill la llar dels nostres pares,
redós de pau, bressol de la infantesa;
caliu d'amor immens de nostres mares,
festa dels ulls, fontana de bonesa.

La vida dels infants, joia preada!
Jardins florits pel sol, ocells cantaires!
Els ulls enamorats de l'estimada,
i els oronells jolius fendint els aires!...

Tot perilla al nostre entorn! Tot perilla!
En l'horitzó llunyà la tramuntana
avança en cel rogent!... Per la cruïlla
dels núvols, hi somriu la mort, galana!...

La nostra Pàtria té en perill la vida!...
Tu, què fas per defensar-la? Què esperes?
No sentís la veu que et crida adolorida?
En peu de guerra tots! Fora quimeres!...

Que no hi manqui ningú en aquesta hora
heroica, tan cruel i dolorosa!
Que encar que de dolor l'ànima ens plora,
nostre braç ha de fer-la victoriosa!...

A fer-la victoriosa, digna i lliure!
Joventut! Endavant per la victòria!
Endavant! Endavant per un nou viure!
A escriure en lletres d'or la nostra història!...

R. MASSIP I TARRAGÓ

OPINIONS ALIENES

Les Col·lectivitzacions i el Consell de Treball

En el Consell de Treball, s'ha plantejat un problema interessant, del qual es ve parlant, que té un gran interès social. Es tracta d'incorporar a aquest organisme una representació de les col·lectivitats de producció. La representació de la U. G. T. si ha oposat. ¿Perquè? Públiques són les seves raons. Aquestes col·lectivitats no tenen encara una definició. Són obreres? Són patronals? ¿Són mixtes d'obres i patrons? L'Estat no ha legislat encara respecte a aquesta matèria. I és un problema que bé mereix ésser plantejat. I en plantejar-lo cal fer un examen profund de l'experiència que s'ha fet i dels seus resultats. La «U. G. T.», en adoptar posició davant del problema, explica els motius que com a organització de classe li semblen fonamentals. El Consell de Treball és un organisme constituït per igual representació patronal i obrera que, en col·laboració amb els representants de l'Estat, estudien, projecten i interpreten la legislació social. Si s'acceptés la representació de les col·lectivitzacions, ¿quina significació tindrien? ¿A quina representació se les agregaria? ¿A l'obrera o bé a la patronal? ¿Fóra una representació equidistant dels obrers i dels patrons? És evident que aquest assumpte no pot ésser resolt de cop i volta sense ésser sotmès a profunda meditació.

Existeix un fet que val la pena d'ésser tingut en compte. Els patrons varen votar enfront del criteri de la U. G. T. És a dir, voten l'admissió, en el Consell de Treball, d'aquesta representació. Forçosament, aquest mateix fet ha de despertar grans recels i desconfiances a la classe treballadora organitzada. Al menys en l'or-

ganitzada en la U. G. T. que està inspirada en la lluita de classes sense mistificacions de cap mena.

Es possible que se'ns digui que si bé l'Estat no ha legislat en la matèria, ho ha fet, però, la Generalitat de Catalunya. Evidentment. Però aquesta legislació, a part que no obliga l'Estat, no creiem que hagi pogut més enllà d'ésser una improvisació legislativa sobre una realitat oferta els primers temps de la sublevació per tal de donar solució transitòria al problema. Les col·lectivitzacions estan sense estudiar en innombrables aspectes. No es sap el seu rendiment. No es coneix prou bé el seu desenvolupament econòmic ni les seves liquidacions.

Es un problema que està sense plantejar en termes concrets. Pel que pertoca als resultats, ¿què se'n sap? ¿Es que hi ha plena satisfacció entre els seus components? No. Cal confessar-ho per a posar-se en situació de remeiar mals que aportin perjudici a l'economia general del país.

No és vagi a creure, pel que hem exposat, que siguem enemics aferrissats de les col·lectivitzacions. No ho som pas, ni molt menys. No tenim pas un criteri irreductible ni en això ni en res.

Ni el fracàs ens ha de fer adoptar posicions absolutes en un problema tan delicat per a l'economia. Hi ha aspectes de la riquesa industrial i agrícola en els quals les col·lectivitzacions poden assolir ple desenvolupament i donar gran profit a l'economia nacional, i d'altres en els quals els resultats seran fatalment negatius. El que interessa en ambdós casos, és estudiar conscientment el problema per a donar-li una solució adequada. Però aquest estudi, és que pertoca fer-lo el Consell de Treball? No. El Consell de Treball té la seva missió i, sense desnaturalitzar-la no es pot encarregar d'aquesta missió. Per a estudiar aquest problema caldrà que l'Estat arbitri l'organisme adequat dotant-lo dels elements tècnics

indispensables per a dur a terme la seva tasca. El primer problema que s'haurà de plantejar aquest organisme serà el de definir la propietat dels béns col·lectivitzats. Segon problema: ¿Quina intervenció ha de tenir l'Estat en l'Administració d'aquests béns? Tercer problema: Com i en quina proporció ha d'ésser representat el consumidor en els Consells d'Administració? Quart problema: Sistema de direcció i administració, manera de presentar comptes, no sols davant els membres de la Col·lectivitat, sinó dels òrgans de l'Estat que representa els interessos de la Col·lectivitat. I encara resta un interessant problema per a plantejar: Relacions que cada col·lectivitat ha de tenir amb el conjunt d'elles i manera de desenvolupar-les.

Sabem que aquest criteri topa amb altres que sostenen que les col·lectivitats són sobiranes i independents. Conside-

rem perjudicial aquest punt de vista. La riquesa nacional es de tots. El que pertany a l'individu o a la col·lectivitat d'individus, és el seu treball, amb aquells descomptes necessaris per a suplir les despeses que l'Estat ha de fer per a proporcionar-li els serveis d'ensenyament, de sanitat, d'assistència social, de subsidi a la vellesa, etc.

El problema no és, per tant, ni tan sols esbossar cosa que no té res de particular puix que els majors elements, en capacitat, de què disposa el país, són al servei de la guerra. Calia plantejar-o i resoldre'l, però no confondre'l, en el Consell de Treball, amb el de legislar i interpretar la legislació del treball, sinó creant un organisme capacitat per a l'especial funció d'orientar i fiscalitzar el desenvolupament d'aquesta riquesa.

MANUEL CORDERO
(De «La Vanguardia»)

Catalans!!

Apresseu-vos a adquirir el número extraordinari d'ABRIL en commemoració del cinquè aniversari del traspàs del President Macià, que apareixerà el vinent dissabte, dia 24.

Vuit pàgines amb les millors signatures de la política catalanesca.

ABRIL continua essent el Setmanari dels Catalans Nacionals.

CARNET INTERNACIONAL

El dinamisme que comporta l'acció persistent dels Estats totalitaris, fa que la política europea continuï girant al voltant de la iniciativa de Hitler i Mussolini. L'activitat de Chamberlain, dirigida a negociar i obtenir una pacificació, d'acord amb la seva visió peculiar, és també remarcable. No pot negar-se al «premier» anglès una tenacitat poc corrent per assolir els seus fins, però dona la sensació de veure's obligat a tractar a remolc d'iniciatives alienes i, per tant, a negociar sempre en el terreny escollit pels seus contrincants.

Per aquestes circumstàncies i per què el seu «realisme» el portà sovint a prescindir dels punts de vista justos i equitatius, i de la defensa del dret i la justícia, tan maltractats de fa uns anys, a l'ensem que de principis considerats tradicionals en la política exterior britànica, és pel que, una gran part de l'oposició anglesa de tots els matisos —, no obstant desitjar-li pogués reeixir en els seus propòsits —, sent una forta desconfiança envers, els seus procediments i no deixa de mirar amb inquietud les diverses iniciatives dels seus actuals dirigents.

Per altra part, els conservadors francesos, que fins ara es sentien perfectament interpretats pel primer ministre anglès i posaven tota la seva influència en què França es mogués d'acord amb les directrius del Foreign Office, arran de l'acord de Munic, han vist el risc, que aquesta política comporta no sols pels interessos del país, sinó en primer lloc pels seus propis interessos estretament lligats a la grandesa i prosperitat de la nació. Degut als fets brutals que la realitat ha fet palesos i davant l'inconformisme dels components de l'eix, les exigències dels quals no es veuen satisfetes, sinó que darrera cada concessió en sorgeixen de noves, declaren la seva inquietud en vista de la passivitat del Govern britànic, ja que ha tocat el torn a reivindicacions que afecten directament a territoris que avui es troben sota la bandera tricolor. Aquesta classe de francesos, com tots els seus compatriotes, veuen amb amargor que França ha deixat d'ésser la primera potència continental i que la política europea que girava fins fa pocs anys a l'entorn del Sena, ha vingut desplaçant-se vers d'altres latituds, no sols per les combinacions de les altres potències, ans bé, en gran part, per les falles i debilitats pròpies en els moments decisius.

França té, però, una vitalitat i potència formidable que mantés vegades li ha permès reaccionar, en el curs de la seva història, davant situacions incomparablement més crítiques. No hem dubtat mai de què els nostres veïns retrobaran en les circumstàncies més difícils el profund sentiment nacional i patriota que permetrà a França sortir enfortida de les maniobres i apatències dels seus adversaris, i, tot això, sense abdicar dels postulats que informen la base i la mateixa grandesa de la República.

Mentre Itàlia atreu l'atenció general amb les seves estúpidies i maniobres a la Mediterrània, Alemanya intriga i prepara una nova agitació en distints punts de l'Europa oriental, que ha de permetre-li la prossecució dels seus plans d'expansió en aquelles regions. No obstant, la situació ha sofert radicals modificacions després de Munic, i, avui, si bé el Reich es troba enfortit per l'anèix d'una part de Txecoslovàquia i la consegüent desaparició de l'obstacle que l'Estat txec representava, Polònia al·lisonada pels fets, sembla absolutament decidida o oposar-se al sacrifici que pugui exigir-se-li. El mateix pot dir-se respecte a Romania, també possible víctima de la voracitat germànica. Aquests dos Estats recolzats en la potència formidable de la U. R. S. S. interessada en la salvaguarda de la seva república d'Ukrània, poden representar un obstacle de volum per a l'agressivitat nazi, que tenim la seguretat de què reflexionarà seriosament abans d'enfrontar-se directament amb el colós oriental.

S. FIGUERAS